25ՐԴ ՏԱՐԻ — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՄԱՐՏ 1894 — ԹԻԻ 740

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԼՍԿԻ ՊԱՆԾ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300	Քիւ	75	ղրշ. Մկեփտ
» »	150	»	40	» »
Գաւառներու	300	»	100	» »
»	150	»	50	» »
»	75	»	25	» »
Օտար երկիր	300	»	25	ֆրանք
Ռուսիա	300	»	10	րուպլի

Թղթատարի ծախքը Խմբագրութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրշ. փուստայի փուլը 100 ղրուշի տեղ)։

غلطه اسکی بانق عثمانیه ده
غزه تیه جی سی اداره سنه

10 ՓԱՐԱՅ

Ե՞Ր Բ

Համբաւաւոր կարդացողի մը պատմելիքներուն մէջ է թէ օր մը Աստուծմէ 1,000 տակի խնդրեր է, պայմանաւ տակայն որ հատ մը եթէ պակաս ըլլայ պիտի չընդունի։ Հաբառնին մէկին ալ փորձելու համար դիշեր մը անոր ծննդեանքէն վար կը նետէ տակիով լեցուն քսակ մը։ Առտուն կարդացողը կը բանայ զայն, կը հաշիւ տակիները ու կը գտնէ միայն 999 հատ։ Առանց վարանելու կը վճռէ թէ 999 հատ տուող Աստուածը անչուշտ մէկ հատն ալ կ'աւելցնէ։ Ուստի եւ չառնելիացուելու թեամբ քսակին ու տակիները ետին կը պահէ։

Կարդացողին գործնական իմաստութիւնը իրը օրինակ ցոյց տալու համար չեր ներկայացած պարագայ մը այնքան յարմար պղպեին է որ բանողին հատատութեան խնդիրը։

—Ալ ժամանակը չէ՞ որ կարգադրենք սա խնդիրը. կա՛մ Ոբբատոցը հիմնենք կամ եղածը բարեկարգենք, կ'ըսէ հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը անոնց զոր ատանգատացեալներն են որբանոց-արուեստանոցի մը յատկացուած դումարին։

—Դեռ ատեն կայ, կը պատասխանեն դրամին ատանգատարները։

—Մինչեւ ե՞րբ։

—Երբը չենք գիտեր. մարքերնիս դրած տակսի դումարը ամբողջանալու է որ գործի սկսինք։

—Ի՞նչ է այդ դումարը։

—Միտական 100 տակի տակոս առնալու ենք։

—Հիմա քանի՞ կը պակսի։

—Երկու։

Կատակաբանութիւն մը չէ որ կ'ընենք. գրեթէ այսպէս է իրողութիւնը։ Որբանոցի մը հաստատութեան յատկացուած կալուածներուն տակոսը ամնական առայժմ 98 տակի է. երբ 100ի ամբողջանայ այն ատեն գործի պիտի ձեռնարկուի եղեր։ Առիթ պատ դիտենք նաեւ թէ յարմար տեղ մը չենք մը կառուցանելու ծրագիրն ալ կայ. այդ ալ անիրականալի կը մնայ այն չափ մը օրին մէկը կրնայ այդ նպատակին յատկանալ։ Բայց թէ այդ միջոցին քանի մը հարիւրներով որբեր երեսի վրայ կը մնան, այդ տարբերը խնդիր է։ Մեր գործնական մարդկանց խօսքին նայելով իրենք ալ քաղաքացիներու պէս են. ղրացման հետ գործ չունին, հաշիւի հետ է գործերնին։

Մենք ալ առանց յուսահատելու պաշտպանենք մեր «վերացական» դատախնդիրները։

Որբանոցի խնդիրը պարբերաբար այս էջերուն մէջ մեր հանդային հոգածութեանը ներկայացուցած ենք։ Մեկ կողմէն մարդասիրական մեծ պարտականութիւն մը կը ծանրանայ վրանիս, միւս կողմէն կը մտածենք թէ այդ գժբաղդները մեր ձեռքը, մեր ուզածին պէս կրթելու ամէն դիւրութիւն ունինք, եւ կրնանք ախտը առնթէն իսկ օգտուելով պատասխանել այնպիսի երկատասպրդներ որք ամէն կաշխատին ազատ կրթութիւն մը առացած ըլլան։ Այդ խնդիրը ո՛չ հոգ, ո՛չ մոգ, ո՛չ ընտանեկան նախապաշարումներուն, պատահանքներուն, ուսանգութիւններուն ենթակայ են. ինչպէս որ աղջիկ պիտի ըլլան։ Եթէ դէթ այս վերջի տարբ տարիներուն մէջ փախանակ դրամի դրամին վրայ աւելցնելու մարդը մարդուն վրայ աւելցնելու մտածութիւնը ունեցած ըլլայինք անչուշտ այսօր թէ ազգին հոգածութիւնը դէմ կը հայթայթէր եւ թէ հատները իրենց աշխատութեանցը կը նպատակէին պրաննոցին պահպանմանը։

Հիմա խնդիրն այնպիսի վիճակի մը հասած է որ ալ ուրիշ տպատրը անհետելի է։ Հոգաբարձութեան նիստերուն կը ներկայանան բաղմաթիւ անտէր տատերուներ խնդրագրեր ուղղելով որ իրենց որբերը ընդունուին, վասն զի ո՛չ բնակելու տեղ կայ, ո՛չ աւելի դրամ։ Այդպէս դատաւածներուն ալ խնդրագրերը ձեռքերնիս մէջ են։ Նոյն իսկ այն թերթերը որ այսքան ատեն որբանոցին ալ չատ դժուարութիւն կը դանէր, երկու երեք օր առաջ դրեց թէ «չունը կասկած չկենար հոն»։

Վերջապէս կը հարցնենք, ինչ մտածութեամբ, ինչ պրատ այլ եւս կարելի է ազգին խնդրագրերը տալ թերթերը որ այսքան ատեն որբանոցին ալ չատ դժուարութիւն կը դանէր, երկու երեք օր առաջ դրեց թէ «չունը կասկած չկենար հոն»։

Վերջապէս կը հարցնենք, ինչ մտածութեամբ, ինչ պրատ այլ եւս կարելի է ազգին խնդրագրերը տալ թերթերը որ այսքան ատեն որբանոցին ալ չատ դժուարութիւն կը դանէր, երկու երեք օր առաջ դրեց թէ «չունը կասկած չկենար հոն»։

Կը կարծենք թէ հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը, որ ա՛լ ազատուցում բժիշկի մը բազմամեայ խընդրին, կրնայ աւելի ժամանակ ուշնենալ որբանոցին վրայ ալ մտածելու։ Լա՛ւ չը՞լսէ որ իր հակոդութիւնը ներքեւ ձեռնհասներէ մտանախումբ մը կազմէ եւ անոնց յանձնէ պատրաստել արուեստանոց-որբանոցի համար ծրագիր, տեսչութիւն մը, եւ միանգամայն անոր վրայ դնէ որբանոցի հոգերու մէկ մասը, ինչպէս ախիւններու բաժին մը տրուելուն հիւանդանոցին մէջ։

Մտածելու ենք թէ տեղին ու դրամին համեմատութեամբ չէ որ պիտի որդեգրենք ազգին որբերը, այլ որբերուն քանակին համեմատ տեղ ու դրամ պէտք է ճարենք։ Մարդասիրական պարտականութեան դէմ մեծապէս մեղանչել է ներկայացուլ երկու անհրներուն մէկը առնել միւսը մերժել ըսելով թէ տեղ չի կայ։ Որբանոցի գործը մեծ ձեռնարկ մըն է, ահագին հոգածութեան կարօտ է, ու մենք զայն բոլորովին երեսի վրայ թողած ենք։

Մինչեւ ե՞րբ պէտք է ազատինք պարտականութիւնս կատարելու համար։

ԵՐԿԱԹԴՈՐԾԱԿԱՆ ԴՈՐԾԻՆԵՐ

ՆԱՆՈՒԻ, 1 մարտ

Հողը, ազիւր հարստութեան, տեսակ մը հանք է որուն չահագործման եղանակը հետզհետէ կը կատարելագործուի։ Երկիրը լուսագոյն կերպերով մշակելուն մէջ կը կայանայ անոնական զարգացումը։ Հասկնալու համար թէ ժողովուրդ մը տնտեսական ինչ դրութեան մէջ է, դիտեցէք միայն անոր մշակութեան եղանակը։

Մեր հողագործներուն անդրջրհեղեղեան թերի գործիքները հիմա այնքան հիմնական փոփոխութիւններ կրած են որ չատ մը հողագործներ առաջին տեսքով չպիտի կրնան ճանչնալ զայնս եւ հատատալ, օրինակի համար, թէ արօրն է այն։

Մեծ ուրախութեամբ կը տեսնենք վերջին մէկ քանի տարիներու Թուրքիոյ հողագործութեան մէջ բերած չարժումը, որով հայ մշակն ալ վերջապէս սկսաւ զգալ եւրոպական կատարելագործեալ գործիներով իր գաշտը մշակելու հարիր։

Հարեհիի մէջցաւ եղած հրատարի մը վրայ, որով՝ հայրենակիցներու օգտակար ըլլալու համար՝ ինքզինքս հողագործութեան տրամադրութեան տակ կը դնէի, խնամանալով տեղեկութիւններ տալ գործիներու ընտրութեան, անոնց գործածութեան եղանակի մասին, ինչպէս նաեւ ի հարկին իրենց ուղղակի եւ առանց միջնորդելքի գիրել յարմար, ընտիր եւ ժամն գործիներ, ընդունելով նամանիներ՝ ուր եւրոպական արօրներու մեր մէջ չատացուելուն իրը գլխաւոր պատճառ ցոյց կը տրուէր հողագործին անոնց գործածութեան եղանակին անգիտակ ըլլալը, որով ակնկալուլ արդիւնքին ձեռք չկարենալ բերելը։ Ասի բանաւոր եւ արդարացի պատճառ մըն է, զոր պիտի ջանանք բառնալ մէկ առիթէն։

Ո՛նանք ալ տպիտութեամբ կը կարծեն թէ եւրոպական արօրները անյարմար են իրենց հողին։ Աւելորդ է ըսել թէ տակոյ անխորհուրդ տատրիութիւն մըն է, որովհետեւ Եւրոպայի մէջ ալ կան տարբեր բնութիւն ունեցող հողեր, ինչպէս կրային, կաւային, աւազուտ, քարուտ եւայլն։ Այդ Եւրոպացիին այդ զանազան տեսակ հողերու համար չենած արօրները բնական է որ պիտի չյարմարին նաեւ մեր հողերուն համար, որք նոյնպէս աւելի կամ նուազ քանակութեամբ կրաքար կամ կաւային, աւազուտ կամ քարուտ են եւայլն։ Հողագործ դասին խորհուրդ կուտանք այսպիսի անձնական եւ սիրալ պատճառներով, որք ուղղակի հետեւանք են այդ արօրներու գործածութեան եղանակին անգիտակ եւ անվարժ ըլլալուն, առանց մը եւս անտարբեր չմնալ կատարելագործեալ արօրներու մասին, որք ուրիշ երկիրներու մէջ հարատութեան աղբիւր նկատուած են։

Նամակագիրներու առանձին նամակներով տեղեկութիւն եւ խորհուրդ տալէ յետոյ, նաեւ պարտականութիւն համարեցինք մեզ Հայրենիքի սիւնակներուն մէջ հասարակութեան հետզհետէ երկրագործական կատարելագործեալ գործիքները ճանչցնել, բացատրելով հանդերձ անոնց օգտակարութիւնը եւ անոնց մէջ օգտուելու եղանակները։

* * *

Աւօրր հարստութեան առաջին խաւրիսխ՝ աւեի երկրի մէջ։ Ահա այս էր եզած հատուածը մեծ գիտունին, Տոմպալի, որու արօրները արդարեւ մեծապէս բարեաբեցին Ֆրանսայի ժողովուրդին վիճակը։ Պ. Արթինեան համառօտիւ պատմեց Հայրենիքի մէջ Տոմպալի կեանքը։ Մենք կը մնայ այժմ նկարագրել մեր հողագործներուն անոր արօրները որ իրենց լաւագոյն եւ ընտիր գործիներ հանրածանօթ են, երկրագործական զանազան յանձնաժողովներու կողմէ գնահատուած եւ բազմաթիւ մրցումներու եւ ցուցահանդէսներու մէջ ոսկի-չքաղդրամներու արժանացած։ Այսօր Տոմպալի գործարանը կը չինէ չատ տեսակ արօրներ. մենք պիտի խօսինք անոնցմէ գլխաւորներուն վրայ։

Պարզ-արօր (Araire Dombasle)։ — Պարզ-արօրներէն օգտուելու պայմանը. — Թէ մինեւնոյն արօրը ամէն պարագային մէջ չի կրնար գործածուիլ։ — Առաջք-արօրի (avant-train). իր ծառայութիւնը։ — Հաստատող (fixateur)։ իր ծառայութիւնը։

* * *

Արօրներու ընտիրն ու կարեւորագոյնը պարզ արօրն է. իր պարզութիւնը, ժանութիւնը, ազատ ընթացքը, լուծքի համար մի անգերն նուազ ուժի պէտք ունենալը եւ գլխաւորապար գրեթէ հողերու մեծագոյն մասին յարմարիլը՝ ամենուրեք տարածուած եւ հողագործներու կողմէ գնահատուած է։ Տոմպալ այնքան կարեւորութիւն կուտար այս արօրին որ մանաւանդ ուսումնասիրութեան առարկայ ըրաւ անոր չինութիւնը եւ գործածութեան եղանակը։

Պարզ-արօրի վրայ անկատար չինութիւն մը կամ թերի կարգադրում մը մեծամեծ դժուարութեանց կ'ենթարկէ վարիչը, մանաւանդ երբ անվարժ է աս։ Տոմպալեան պարզ-արօրները, որոնց չինութեան աշխատակից եւ գործնական փորձին ականատես եմ, ապահովապէս կրնամ յանձնարարել մեր հողագործներուն։

Սակայն ի նկատ առնելիք կ'ուզէ այն է որ պարզ-արօրն այս ամէն առաւելութիւններէն կարենալ օգտուելու համար կարող մանկակի պէտք ունինք որ գիտնայ կառավարել այն զանազան անհրաժեշտ չարժուձեները զոր կը պահանջէ այս արօրը։ Որքան աւեն որ անտեղեակ ըլլանք այս արօրներու գործածութեան եղանակին, չենք կրնար օգտուիլ անոնցմէ եւ տեսակ տեսակ պատճառ մեկնութիւններ կուտանք (1)։

Սակայն պէտք չէ կարծել (ինչպէս կը կարծեն հողագործներէն ոմանք) որ ասոր մը, ըսենք պարզ-արօրը, այլեւ այլ պայմաններ ունեցող մշակութեան եւ տարբեր բնութիւն ունեցող հողի համար կրնանք գործածել։ Բացատրենք այս խօսքը։ Ենթադրենք թէ մշակութիւն մը կը պահանջէ որ գաշտը 55-60 խորութեամբ հերկուի. այս պարագային մէջ մեր ունեցած պարզ-արօրը (որ ըսենք թէ 25 խորութիւն միայն կրնայ տալ հողին) թէպէտ կրնայ հերկել այն գաշտը, սակայն 30-40 խորութիւն պահանջող պայմանը չկարենալ լրացնելուն մենք ստիպուած պիտի դիմենք ուրիշ արօրի մը որ նոյն պայմանը կարենայ կատարել, այսինքն 55-60 խորութեամբ հերկել։

2. Կաւային (ժողովրդական լեզուով ուժով հող) կամ քարուտ կամ թէ տարիներով հանրային փողոցի նման կոխտատելով կարծրացած հող մը բնականաբար չպիտի կրնանք հերկել միայն մեր ունեցած պարզ-արօրով որ այդ պահանջած այծն ու տակունութիւնը չունի, հետեւապէս եւ պէտք պիտի ունենանք պարզ-արօրին յետոյ դիմելու աւելի ղօրաւոր եւ դիւրաշրջող արօրի մը որ այդ տեսակ պարագաներու համար չինուած է։ (2)

* * *

Տօմպալ թէպէտ պարզ արօրի սիրող եւ կոլմնակից, զոր կը նկատէր հողագործութեան մէջ է, դիտեցէք միայն անոր մեջ չակութեան եղանակը։

Մեր հողագործներուն անդրջրհեղեղեան թերի գործիքները հիմա այնքան հիմնական փոփոխութիւններ կրած են որ չատ մը հողագործներ առաջին տեսքով չպիտի կրնան ճանչնալ զայնս եւ հատատալ, օրինակի համար, թէ արօրն է այն։

Մեծ ուրախութեամբ կը տեսնենք վերջին մէկ քանի տարիներու Թուրքիոյ հողագործութեան մէջ բերած չարժումը, որով հայ մշակն ալ վերջապէս սկսաւ զգալ եւրոպական կատարելագործեալ գործիներով իր գաշտը մշակելու հարիր։

Հարեհիի մէջցաւ եղած հրատարի մը վրայ, որով՝ հայրենակիցներու օգտակար ըլլալու համար՝ ինքզինքս հողագործութեան տրամադրութեան տակ կը դնէի, խնամանալով տեղեկութիւններ տալ գործիներու ընտրութեան, անոնց գործածութեան եղանակի մասին, ինչպէս նաեւ ի հարկին իրենց ուղղակի եւ առանց միջնորդելքի գիրել յարմար, ընտիր եւ ժամն գործիներ, ընդունելով նամանիներ՝ ուր եւրոպական արօրներու մեր մէջ չատացուելուն իրը գլխաւոր պատճառ ցոյց կը տրուէր հողագործին անոնց գործածութեան եղանակին անգիտակ ըլլալը, որով ակնկալուլ արդիւնքին ձեռք չկարենալ բերելը։ Ասի բանաւոր եւ արդարացի պատճառ մըն է, զոր պիտի ջանանք բառնալ մէկ առիթէն։

Ո՛նանք ալ տպիտութեամբ կը կարծեն թէ եւրոպական արօրները անյարմար են իրենց հողին։ Աւելորդ է ըսել թէ տակոյ անխորհուրդ տատրիութիւն մըն է, որովհետեւ Եւրոպայի մէջ ալ կան տարբեր բնութիւն ունեցող հողեր, ինչպէս կրային, կաւային, աւազուտ, քարուտ եւայլն։ Այդ Եւրոպացիին այդ զանազան տեսակ հողերու համար չենած արօրները բնականաբար

ԴԱՎԱԺՈՒ ՎԱԺԱԿՈՅ

Գ. ՍԱՀԱԿ

Ե ԳԼՈՒԽ

Ընտանիքի անդամները ու դիմացի տները հասկանալի էին ինձ համար, ես ճանաչում էի նրանց, գիտեի, թե ինչ է կատարվում այդ տներում, ինչ են մտածում նրանք, ինչ են ուզում, ինչ են ցանկանում։ Ես գիտեի, թե ինչ է ուզում մայրիկը, երբ նա ինձ ասում է, որ ես պետք է ուսումնասիրեմ մարդկանց, ինչ է ուզում հայրիկը, երբ նա ինձ ասում է, որ ես պետք է ուսումնասիրեմ գրքերը, ինչ է ուզում Ռոզան, երբ նա ինձ ասում է, որ ես պետք է ուսումնասիրեմ ինքս ինձ։ Ես գիտեի, թե

Կալկաթա, 10 մարտ

Անգլիական զօրախումբը որ Ասուռներու ցեղը պատժելու համար ղրկուած էր, երկու օրուան կռիւ մը ետքը պարտաւորեցաւ ետ դալ։ 30 դինուորի դուստրակ մը որ անգլիական ապայի մը մը հրամանին ներքեւ կը գտնուէր պարտուեցաւ։

Պերլին, 10 մարտ

Բայսթակը 146ի դէմ 200 ձայնով ընդունեց ուսանելու առեւտրական դպրոցին Ա. յօդուածը, յետոյ 6րդ եւ 7րդ յօդուածներու վիճաբանութիւնը երկուշաբթի թողլով ընդունեց մինչեւ 18րդ յօդուածը։

Ազգային լուրեր

Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան անդամները հրաւիրուած են ներկայ գտնուիլ Խառն Ժողովին վաղուան նստին, որ անշուշտ բազմաւիկ կարեւորութիւն պիտի ունենայ Ս. Փրկչի հաստատութեան համար։

Հրաւիրագիրը խօսելով բժշկական ճիւղին նկատմամբ եղած տարաձայնութեանց մասին կ'ըսէ թէ,

..... կարելի չէ Ազգային կեդրոնական վարչութեան համար անտարբեր մնալ եւ քննութեամբ չտուգել իրեց վիճակին։ Այս քննութիւնը կատարելու համար հարկ դատուած լինելով նախագահ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան հետ բանակցիլ եւ ստանալ իրմէ հարկ եղած տեղեկութիւնը՝ հրաւիրուած են Հոգաբարձութեան բոլոր անդամք ներկայ գտնուիլ Խառն Ժողովոյ յառաջիկայ նստին, որ տեղի պիտի ունենայ մարտ 2ի չորեքշաբթի օրն ի Սորբդարանի Դալաթիոյ։

Հիւանդանոցի բժշկական ճիւղին ինդիրը երկուքուկէս տարի է որ վարչութեան սեղանին վրայէն բնաւ չվերցուեցաւ, քննութիւն մը թէեւ հինգ դարձնական օգուտ մը չվրնաը ունենալ, ենդրկի առարկան վերջապէս հրաժարած ըլլալուն, բայց եւ այնպէս պահպանում պիտի տայ հանրութեան քանի մը տարուան պահանջումներուն։

Աւելորդ է ըսել թէ բժշկական յանձնախումբ մը բնականաբար պիտի կատարէ քննութիւնը։

"ՀԱՅՐԵՆԻՔ"ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1894

Երեքշաբթի, մարտ	1	(Հ. Տ.)
»	13	(Ն. Տ.)

Բ. Թ. Հ. 4385

Տ. Թ. Հ. Ռ. Ճ. Ե. Թ. — 1343

Թուական Հիճրէի 1311, Բանագան 6

Սկիզբ Մալիչ 1309, Մարթ 1

Կրօնական

կԱ. Բ. օր մեծ պահոց։

Եկա Or — G. 7

Ա. Ս. ՀԱՄԼԱՃԵԱՆ
Եղերերգութիւններ
Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով
Գին 2 ½ ղրուշ

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. Մայրաքաղաքիս հոլանտական նախորդ դեսպան Պ. վան Թէմա, որ Պերլինի դեսպան անուանուած է, կերթայ երկրին Եըլըզըզի կայսերական պալատան մէջ Իթթիարի գըլուխ ընելու պատիւն ունենալու։ Յետոյ Պ. վան Թէմա վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունենալով, իր հրաժեշտի պիրը մատուց։

ՄԻՒԶԻՐ ԱՍԱՅ ՓԱՇԱ, որ յանձնախումբ մը ի գլուխ Հիճազ գնաց ուխտաւորներուն համար հիւանդանոցներ ու հիւանդանոցներ չինել տալունպատակով, Մէքքէ հասնելուն պէս սկսեր է այդ չինքերուն յարմար վայրեր փնտռել։ Մի չիրը հեռագրած է վեհ. Սուլթանին թէ քաղաքին չրջակայքը ձորուզ ըսուած օգտատէն եւ չրարիին տեղը շատ յարմար է այդ չինքերուն համար, եւ Ն. Կ. վեհափառութիւնը՝ իր հաւանութիւնը յայտնելով հրամայած է ընդ վոյթ աշխատութեան սկսիլ։

ՔՈՂԵՐԱ. Շարաթէն կիրակի, Կ. Պոլսոյ մէջ 4 հոգի բռնուեցան քոլերա. յէ, 3ը ի Տոլապտէրէ (Բերա) եւ 1ը ի Գալաթիա։ Առջի բռնուածներէն զինուոր մը մեռաւ։

ՊՈՒԼԿԱՒՐ ԸՀԱՆԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆը Օսմ. Հանրային Պարտքի վարչութեան յանձնած է Արեւելեան Րումէլիի հարկին վեռորուարի վճարքին գումարը։

ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ. Պ. Քաուլայի ձեռքով կատարուելիք 40,000,000 ֆրանքի փոխառութեան բանակցութիւններն աւարտած ըլլալով, պայմանագրութիւնը մատուցուած է վեհ. Սուլթանին, որ իր հաւանութիւնը յայտնած է այս գործառնութեան մասին։

Պ. ՎԻՆՍԸՆԴ ԴԱՅԵԱՐՏ չարաթ օր մայրաքաղաքս եկաւ իր եղբօր, Պ. Էսմոնդ Դայեարտի հետ։ Վաղուընէ, Պ. Դայեարտ պիտի առանձին Հանրային Պարտքի վարչութեան նախագահութիւնը, զոր 1893 մարտ 1էն ի վեր կը վարէր Ֆրանսայի արժէկտերու պատուիրակ Պ. Լէոն Պէռժէ։

ՅՈՒՐՍԹ ՊԻԶՄԱՐՔ չոգենաւը, որ երկու առաւօտ մայրաքաղաքս եկաւ, յառաջիկայ հինգշաբթի իրիկուն պիտի մեկնի դէպի Մէսինա։ Շոգենաւին մէջ գըտնուող ամերիկացի եւ գերմանացի պատասխանները սկսած են արդէն իրենց պատասխանները մայրաքաղաքիս մէջ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍԻՆ տարեկան մատակարարութեան համար մինչեւ հիմա գտնուած հասոյթները 20,000 ոսկիի բարձրացած ըլլալով, կայսերական Իրատով հրամայուեցաւ այդ գումարը իրը երաշխաւորութիւն տալով փոխառութիւն մը կնքել եւ գործին չսի չուտ սկսիլ Յուգոսլաւեանցին չինութեան։

ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՑ վարժարանին մէջ ցուցահանդէս մը կազմակերպուած է ուր ի տես գրուած են բարձրագոյն կարգի աշակերտներուն աշխատութիւնները, որք են.

Հասան Բէկնան պէյ՝ «Տեսարան մը յԱլեմտաղ»։

Գալուստ Զիլինկիրեան էֆէնտի՝ «Այիա-Սոֆիայի կից դամբարանը»։

Մարտիրոս էֆէնտի՝ «Տեսարան մը Գանթարճըլը փողոցին մէջ»։

Բիզա պէյ՝ «Շահզատէ մզկիթին ներքին»։

Քիւրքճեան էֆէնտի՝ «Տեսարան մը ի Գարթալ»։

Ուզունեան էֆէնտի՝ «Փողոց մը Իւսկիւտարի մէջ»։

Ճարտարապետութեան ուսանողները դծած են գուռ մը, սալարանք մը եւ Համաշղային Անկեանոցը։ Ուշադրութիւն կը գրաւէ Ղալարոս էֆ. Ճկրըահեանի դծած քէօշկը։

Փորագրութեան ուսանողներ պատրաստած են վերտառութիւն մը կայսերական Թուղրայով եւ «Փառիշհըմ չօք եաշա» խօսքով։

Արձանագործութեան ճիւղէն այս տարի վիպական ստացած է միայն Ճիւաննի Պրիմօ էֆէնտի որ մարդու գլուխ մը չինած է գամէ. Եսայեան Տիգրան էֆէնտի ալ մարդու գլուխ մը չինած է։ Մէստուր եւ Դէսթր էֆէնտիներն ալ մէկ մէկ արձանիկ չինած են։

ԲԱՆԿԱԿԱՆ վարժարանին մօտ կառուցած միքրոպաղնութեան աշխատանոցին համար 4000 ֆրանք ատեակով ուսուցիչ մը պիտի կարգուի, կայսերական Իրատէ մը համաձայն։

ՋԱՆԱՋԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

Աննախապատմութիւն մը. Կիրակի առաւու, ի Բերա, Գլուխ տը Գոնտաղնըլի եռեւ մահմետական գերեզմանատան մէջ խռովարար Պ. Բօլ Թիմնի անձնասպան եղաւ, բէվոլվէրի երեք հարուած պատղելով գլխուն։ Առաջին գընդակը չեղեցաւ քունքը քերելով, երկրորդը գլխուն մէջ մտաւ, բայց անմիջական մահ առաջ չբերաւ, եւ մարդը քաջութիւն ունեցաւ երրորդ հարուած մը պատղելու, որ այս անգամ վերջ տուաւ իր կեանքին։

Անձնասպանը Բերայի հին եւ ծանօթ բնակիչներէն մէկուն կը վերաբերէր։ Մարդատեաց մըն էր եւ դրամական անձկութեան մէջ կը գտնուէր։ Վերջերս Կալաթա-Սէրայի Լիսէին հրաժարեցաւ պաշտօնն կը վարէր։

—Ոնիւեներ-Շաբաթ գիշեր, ոստիկանները Դում-Դաբուի մէկ փողոցին մէջ գտան Բենպիրի Թէվֆիկ մարտանաին նետասիներէն Սալիհը, որ փողոցին մէջ փռուած էր արիւնլուայ։ Գլխէն լայն վէրք մը ստացած էր։ Ոստիկանները գինքը փոխադրեցին գինուորական հիւանդանոց, ուր յայտնեց թէ Թէրսանէի բանուորներէն Հասան վիրաւորած էր գինքը Հասան կը փնտռուի։

Շաբաթ գիշեր ի ձիպալի, երեք եղբայր, Ալի, Սալիհ եւ Իսմայիլ, բաղնիքէն ուսն կը դառնային երբոր իրենց գիմացն ելան դանակներով գինուած մի քանի մարդիկ։ Առանցմէ մին, Շիւքրի, առանց պատճառի, դանակի հարուած մը տուաւ Սալիհի գլուխն եւ իր ընկերներուն հետ փախաւ։ Վիրաւորը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ երկիւղալի վիճակի մէջ։

ԳԱԻԱՌՆԵՐԷՆ

—Տրապիզոնի վերաքննիչ ատեանին ընդհանուր դատախազ Ղալիպ պէյ, որ դատական ինչ ինչ քննութեանց համար Սամսոն կը գտնուէր Տրապիզոն դարձեր է։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

(Երեքշաբթի 28 փետրուար)

Ընթացք փոխանակագրոց

Երեք ամիս Լոնտոնի վրայ	110 30
» » Բարիզի »	22 77½

Պօնօլթէ

Բացուեցաւ	26 13½
Գոցուեցաւ	26 14

Թանկիլաթը Օսմանիէ

Իրիկուն	96½

Ընթացք արժէքագրեաց

Փոխառութիւն Սէոի A.	58 12
» » B.	37 —
» » C.	25 25

Բաժնեթուղթ

Րումէլի երկաթուղի	Ֆր.	110¼
Թրամվէյ	ոսկի	5 65
Ռէժի		19 37

Ընթացք դրամագիւտ

Օսմ. ոսկի	100 —	20 ֆրնոց	87 30
Մէճիտ	108 02	Անգլ. ոսկի	110 18
Պէշլիք	105 —	Մարք Գեր. ոսկի	106 28
Մէճիտիէ	97 —	Իմբէրիալ	90 —
Թաուֆիխ	18 —	Ռուպլի Ռուզ.	51 17
Տկս. Ղ. Պորսայի	4 —	Ռուպլի Քաղ.	8 45

ՌՈՒՄԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԱՒ

Ամէն տեսակ գրութիւններ, թարգմանութիւն օտար լեզուներէ ի Ռուսերէն եւ փոխադարձաբար, տեղեկութիւններ ռուսական մաքսային օրինաց վրայ, ռուս ապրանքներու նկատմամբ, չոգենաւային ընկերութեանց, եւ չոգեկառքով փոխադրութեանց մասին օգտակար ծանօթութիւններ կը հայթայթէ եւ կը կատարէ դիւրաշրջի պայմաններով

ՄԿՐՏԻՉ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

Ղալաթիա, Տէյիրմէն խան թիւ 5 ամէն օր ակէս օրէ վիրջը։

ՆՈՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Դիմիի, օղիի, ռաճեաի, ձերի, եւայլն

Ա.վալեան Գէորգ էֆէնտի, որ եօթը ութ տարիէ ի վեր հաստատուած է Ղալաթիա, Բէրշէնալ բազար, Իբէի խան, թիւ 1, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ վերջերս ուղղակի ստացած է Թէնէդոսի եւ Բըրք-Քիլիսէի ընտիր դիմիներ, Իզմիրի մաստիքա, Պուռսայի տիւզ, ընտիր քոնեաքներ, ձէթ եւ ձիթապտուղ, հիւանդի համար հին դիմիներ։ Աժան եւ ընտիր ապրանք։ Բոլոր դիմողները մեծապէս գոհ կը մնան։

ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Ցանձնախոստ ապահովագրական ընկերութեանց հղկեհի, կեանքի, ծովու եւ այլ արկածներու դէմ։

Գրասենեակ Ղալաթիա Իպրէթ խան թիւ 5։

Ամէն լեզուէ
ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՄԱՀԱԶԳ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՑԱՔԱՐՏ
ԴԻՐՔ
ՅԱՆԿԵՐ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
Հաւուեցուցակ
ՆԱՄԱԿԱԳԼՈՒԽ
ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՏՊԱՐԱՆ
Տպարանը բաց է առին ու օրերին փիլերման ժամ 3, ինչպես նաեւ կիրակի եւ տօն օրերը.

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆԻ ՈՒՍՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պետական խորհրդի քարտուղար եւ Օսմաներէն լեզուի ուսուցիչ Պետրոս էֆ. Կարապետեանի Օսմաներէն լեզուի ուսուցման համար խնամ դիւրաստոյգ միջոցով պատրաստած դասընթացքը կը կազմէ հետեւեալ բնորոշ գործիքը ներկայացուած Ուսումնական Խորհրդին։

1. Իլավէլի Սարֆը Օսմանի (Նախդիր եւ ածական)	5 ղրշ
2. Իւսուլ խամս Եաֆօտ Տօղրու Եազմաղ ուսուլի	3
3. Բէհնեմայի դրամի վէ թէրճիւմէ	1 20
4. Էլիֆպայի Օսմանի	1
5. Մէչղ Եաֆօտ Խութութը Օսմանիչէ ուսուլը	

Մեծաքանակ գնողաց զոհացուցիչ զեղչ։

Կեդրոնատեղին է Պարտ Ափի մեծ դրան դիմաց Կարապետ Բապուճեանի Քիւնիհի կազմատունը։

ՍՏՈՒԴԱԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅՑ ԼԵԶՈՒԻ

Աշխատասիրութիւն

Տ. Յովհ. Քանանեանի Հիմնադրած Մխիթարեան Միաբանութեան Տր. Հիւնքեարպէյեան հօր սոյն պատուական երկասիրութիւնը, պատկեալ «Մահակ Մեսրոպեան» մշտանակաս, լոյս տեսած է մեքսը տպագրութեամբ եւ 400 մեծադիր էջերէ բաղկացեալ։

ՍՏՈՒԴԱԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆԸ, արդիւնք լեզուաբանական (linguistique) խորին հմտութեան եւ երեսնամեայ համբերատար վաստակոց, կազդայ հայ դպրութեան մէջ մեծ ու կարեւոր պէտք մը ընծայ լուսաբանելով հայ լեզուի բազմաթիւ բառեր՝ ըստ ծագման եւ կազմութեան քոյր լեզուաց Պարսկին եւ Յունին, որով ո՛չ միայն կարեւոր ծառայութիւն մը կը մատուցանէ մեր չքնաղ լեզուին ուսումնասիրութեան, այլ եւ առիթ կ'ընծայէ հայ լեզուագիտաց հետազօտութեանց։

Կը վաճառուի ի գին կէս օսմանեան ոսկւոյ։

Կեդրոնատեղին է կ. Պոլիս «Կեդրոնական գրատուն» Զաքմաքճըլար թիւ 59 եւ ի Բերա Թիւնէլի գիմաց Վոիթիատիսի գրատունը։

առջեւ, որով Ժէննի կը հալածէր գինքը։

—Կը հաւատա՛ս, կը հաւատա՛ս։

—Երբ սպառնացայ իրեն որ գնեզ կը կանչեմ եւ գինքը վռնտել կուտամ ձեզ, բսաւ ինծի. «Կանչեցէք ձեր հայրը...» եւ եթէ ըսածներս ճշմարիտ են, գիս տեսնելուն պէս իր առաջին չարժումը պիտի ըլլայ սա պաչտոնը յարիչտակել ու վրաս յարձակիլ...» Չէր սխալեր։ Երբ ներս մտաք, ձեզ կը գիտէի, հա՛յր։ Ա՛հ, երբեք գնեզ սասկի տեսած չունէի, երբե՛ք, երբե՛ք։

Գլուխը ձեռուընէրուն մէջ ծածկեց։

Ու չարունակեց։

—Չէր սխալած, որովհետեւ վայրկ դաղանի մը պէս յարձկեցաք իր վրայ եւ մէկ հարուածով անոր սիրտը ծակեցինք...

Պէրթինեալ նորէն կը թոթովէր.

—Կը հաւատա՛ս, կը հաւատա՛ս։

—Աստուծոյ վրայ կ'երդնում՛, ըսաւ Ժէննի։

Ու ձեռքը բարձրացուց գէպի խաչելութիւն մը, որ անկողնոյն քով կախուած էր։

Պէրթինեալ ա՛լ ինքզինքը պաշտպանելու ուժ չունէր։

Ի՞նչ հարկ կար։ Անօգուտ էր։

Անկողնոյն քով ծունկի եկեր էր եւ գլուխը ծռած՝ չէր համարձակեր աղջկանը նայիլ։

Կը դողդողար։

Կ'զգար որ աղջկանը համարումին, յարգանքին ու սիրոյն հետ մէկտեղ կեանքն ալ կը կորսնցնէր։

Անշուշտ Ժէննի ա՛լ հօրն համար սէր չէր զգար, ուրիշ կերպ չէր կրնար ըլլալ։ Միայն ասկում...։ Ոճրի մը արիւնով կարմրած կը տեսնէր այն ձեռքերը որ այնքան գգուած էին գինքը...։ Եւ հիմայ միշտ աչքին առջեւ պիտի գար հայրը, գէմքը կծկուած, գարչելի, գաղջոնը Բօմէնի վրայ վերացած։

Եւ այս անգթութիւնը իրեն համար գործուեր էին։

Ժէննի, խելացնար, բարձրաձայն ըսաւ,

—Ինծի՛ համար, ա՛խ Աստուած, ինծի՛ համար։

—Այո՛, քեզի համար։

Եւ յանկարծ ուզեց եւլածները բացատրել։

Ուզեց ըսել անոր թէ ինչպէս այս բանը ընելու մէջ էին գինքը իր հայրական գորովը, Ժէննիի զգացած անհուն սէրը Լօրանի համար, իր առելութիւնը ու վերջապէս իր փառասիրութիւնը, որ իր ծերութեան երազն էր։

Բայց Ժէննի չի թողուց որ խօսի։

—Ո՛չ, ո՛չ, բան մը ըսել չեմ ուզեր...։ Սոսկալի՛ բան է. թողէ՛ք զիս, թողէ՛ք։

Եւ գլուխը վերմակներուն տակ քաշեց։

Պէրթինեալ ըսեց որ կը հեծկլտար։

Այն ատեն կամաց մը դուրս ելաւ՝ աչխատելով որ ամենեւին աղմուկ չի հանէ, բայց չկրնացինքն այնքան կը դողդողար որ, կարասիներուն կը զարնուէր։

Երբ Ժէննի զգաց որ առանձին էր, հեծեծանքը քչցաւ։ Գլուխը վեր առաւ եւ երկար ատեն մտախոհ մնաց։

Ի՞նչ պիտի ընէր։ Ի՞նչ պիտի ըլար։

Իր այս գժբաղդութեանը մէջ որո՞ւ դիմելու, որո՞ւ պատնէշ էր։

Չէր ճանչնար անանկ մէկը, որուն կարենար սիրտը բանալ։

Միայն Սուլէյմ ընտանիքը կրցեր էր իր վստահութիւնը չահիլ, եւ ահա մէկն ի մէկ առ չատէտ կը բաժնուէր Միչելէն, զոր կը չորդէր իր բնաւորութեանը համար. Ժիլպէրթէն, զոր քրոջ պէս կը սիրէր. կայրէն, զոր մօր պէս կը սիրէր եւ դիտէր որ ան ալ գինքը կը սիրէ, եւ վերջապէս իր Լօրանէն, զոր տակաւին կը պաշտէր։

Մտքին մէջ անորոշ բան մը կար որ կ'ըսէր թէ ինքը պարտաւոր էր դարմանել հորը ըրած չարիքները։

Ամենէն տխուրը այս էր։

Իր պարտականութիւնն այսպէս կը հրամայէր իրեն։

Բայց ի՞նչպէս։

Ի՞նչ կրնար ընել ինքը որ այն ապտիհան հիւանդ էր տակաւին եւ անկողնէն չէր կրնար իջնել։

Այն ատեն յիշեց Լօրանի անձնուէր այն ոստիկանը, որ օղներ էր անոր ապացուցանելու թէ Բօմէն կռւ եւ խորհրդատուն Լազար Պէրման միեւնոյն անձն էին։

Այո՛, անոր պիտի դիմէր։

Ան իրեն խորհուրդ պիտի տար։

Եւ ինքն ալ անոր խորհուրդներուն պիտի հետեւէր։

Սպասուհին կանչելով նամակի թուղթ, գրիչ ու մելան ուզեց։ Անկողնոյն վրայ թղթակալ մը դրաւ եւ դողդողուն ու տկար ձեռքով եւ ծանր տառերով հետեւեալ տողերը գրեց.

«Պարոն Կօմ, ձեզ տեսնելու պէտք «ունիմ։ Նուա եկէ՛ք։ Ներեցէք որ ես «ձեղի չեմ գար, ինչպէս որ ընելու էի։ «Բայց չատ հիւանդ եմ։ Ձեզ կը ըս«պասեմ։»

Եւ նոյն օրն իսկ այն նամակը ստանալուն պաշտօնատունը գրկեց բսպասուհիին ձեռքով, որ անձնուէր էր իրեն եւ խոստացաւ մարդու բան չըսել։

Գ.

Կամ չատ այլայլեցաւ այն նամակն ընդունելով։

Նորատի աղջկին ի՞նչ կ'ուզէր իրմէ։ արդէն չատոնց գուշակելով որ Ժէննի անմեղ գոհ մը պիտի ըլլար, կամ նոր կարեկցութիւն մը սկսեր էր զղջալ անոր համար։ Եւ քիչ քիչ, զայն նորէն տեսնելով, ամենուն պէս ինքն ալ հրապուրուեր էր անոր ձիրքերէն։ Սկսեր էր սիրել զայն։ Կը սիրէր զայն՝ արհամարհելով ինքզինքն իր տկարութեանը համար։ Կը սիրէր զայն՝ ուսերը ցնցելով ու ինքզինքին վրայ խնդալով. բայց վերջապէս կը սիրէր։ Եւ այս նամակն այլայլեց գինքը։

Ցրիստոնեայ ծառուհի ապահանքը գնաց։

Ժէննի, ապահով ըլլալով որ պիտի պայ, մասնաւոր հրամաններ տուած էր, որով անմիջապէս գինքն իր սենեակը տարին։

(Շարունակելի)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Ի զուարճալի՛ ու կատակի նիւթերէն մեզ համար ամենէն անհասկնալին այն է, որ մարդ ինքզինքը ծաղրելով՝ ուրիշներուն ծիծաղելի կ՚երեւայ։

Մեր ընթերցողները կը յիշեն, որ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մէջ ամէն տարի Նոյեմբեր ամսուն առաջին երկուշաբթին ընտրութիւններ կ՚ըլլան։ Ամերիկացիները այդ օրը կ՚ընտրեն իրենց նախագահը։

Ընտրութեան օրը ամէն կողմ մեծ աղմուկ կ՚ըլլայ։ Ամէն կողմ ժողովներ կը գումարուին, ուր ընտրողները կը հաւաքուին եւ իրենց ձայները կու տան